

REFLEXIONS SOBRE EL 18/98

Iñaki Egaña i Giovanni Giacomuzzi

Gara

20-12-2007

La teoria de “tot és ETA” fa abstracció de la història. Nega que existeixi una forma diferent de fer política que es pugui confrontar en peu d'igualtat amb les que dominen la nostra societat. Per això els jutjaren.

Hi ha qui diu que mentre persisteixi l'activitat armada d'ETA no té massa sentit, ni tant sols és lícit, parlar de violació dels drets d'associació i expressió o de l'acció política que, entre altres casos, ha originat l'epíleg al judici “mare” contra l'esquerra abertzale, l'anomenat Procés 18/98. Aquest és un argument que confirma la tesi acusadora, és a dir, que totes les persones, associacions i entitats polítiques que a Euskal Herria advoquen per la independència, el canvi social i econòmic, el no reconeixement de l'actual status... en definitiva, els que defensen l'exercici del dret d'autodeterminació, són ETA. Hi ha una literatura jurídica espanyola que confirma aquest assumpte. Garzón, entre altres, ha editat algunes perles en aquest sentit, culminant amb la última arrel de l'auto contra la direcció de Batasuna, on considera textualment “les finalitats violentes d'independència o autodeterminació”.

Aquesta línia ens portaria a conclusions de Perorgullo com la de que lluitar per un món on la fam estigui eradicada o on les medicines es trobin a l'abast dels pobres sigui delictu perquè hi ha algú que ho fa a través de la lluita armada. Si això passés -passa en la dialèctica repressiva-, els governants ens estan enviant un avís nítid: la presó o el desterrament és el destí pels qui s'atreveixin a enfrontar-se a un món tant injust com el que ens toca viure.

No es pot trivialitzar sobre aquest tema. El judici 18/98 hauria d'estudiar-se a les facultats de Dret, Història i Economia. S'hauria d'analitzar com els principis teòrics del Dret -dret a la defensa, d'expressió i organització, la responsabilitat individual-, són pura propaganda. De dir, com Zapatero, que Europa és el bressol dels drets humans i civils és demagògia i que Espanya, és obvi, no pot anomenar-se hereva d'aquells ideals d'igualtat i democràcia que sorgiren en els moviments europeus per les llibertats després de la Revolució francesa o la II Guerra Mundial. La justícia espanyola no és peça desinteressada entre parts, sinó que defensa un projecte polític, cultural i econòmic determinat. Aquesta justícia exerceix una elecció a priori, fonamentada en la negació de la llibertat de qualsevol ciutadà a sentir-se basc, inclús basc-espanyol. I si és parcial no és justícia.

L'essència d'aquesta definició la marca l'Audiència Nacional. En política i en història la coincidència rares vegades és casual. Com no ho fou el fet de que al gener de 1977, a través d'un decret governamental, es derogués el Tribunal d'Ordre Públic franquista per a crear, el mateix dia, l'Audiència Nacional. És a dir, que la cultura de l'enemic intern del règim franquista es traslladà a la de “la

defensa del marc constitucional". Els comunistes, massons, homosexuals, jueus i republicans s'han transformat en separatistes i anticonstitucionals. Així s'eludeix la recerca mateixa d'una vertebració de l'Estat per a reconduir el problema a una qüestió d'ordre públic. Ha passat al 2007 amb la mateixa lògica que hagués succeït al 1957. Per això, un tribunal especial, recolzat en una jurisprudència autoritària i homogeneïtzant, ha jutjat models socials, polítics i culturals sense cap rubor polític. Era i és cosa habitual. Aquest estil tant espanyol de jutjar a la dissidència ha triomfat fins als nostres dies. Durant el franquisme, hi va haver un jutge que destacà sobre tots, Enrique Eymar, que va arribar a tenir el seu despatx a la presó d'Ocaña. Alguns detinguts denunciaren que els torturà personalment i el seu sadisme fou llegendari. Quan a Julián Grimau els metges l'atengueren per a pal·liar els efectes de la tortura, el jutge assenyalà que era inútil curar-lo perquè seria executat, tot i no haver-se ni tan sols celebrat la vista. La premsa europea emprà un terme per a identificar aquest estil de dictaminar des jutges hispans: "jutgen d'oïda", deien. Efectivament, Grimau i altres tants foren condemnats i afusellats no per proves pericials sinó per la opinió emesa al respecte pels diaris franquistes o pel què havien escoltat "per allí" testimonis. Les èpoques no es repeteixen, és obvi, però sí els comportaments. I els judicis previs impulsats per medis i les proves basades en rumors, mals tractes o la manipulada opinió pública substitueixen amb freqüència al rigor, per què no dir-ho, científic. És evident i ningú que es digui imparcial (un jutge, per exemple), ho podria abordar sense envermellir.

Si necessitéssim confirmar lo dit, n'hi hauria prou amb repassar el seguiment que han fet del macrosumari els mitjans de comunicació espanyols: silenci, o dit d'una altra manera, omissió. Sembla lògic que els mitjans espanyols seguíssin dia rere dia el judici per al massacre a Madrid de l'11-M. Hi va haver prop de 200 morts i milers de ferits. Al 18/98 no hi havia ni morts ni atemptats, tot i que per les condemnes sembla el contrari. L'acusació fiscal citava reunions de grups polítics, debats ideològics, qüestions econòmiques o empresarials, moviments socials, línia editorial de medis, forma d'autofinançament, etc. Es mencionaven reunions en les que no se sabia qui hi havia participat. Es declaraven finançaments ocults quan en les mateixes actes legals hi apareixia el seu origen i com es gastava aquest diner. Se silenciava qualsevol temptativa dels imputats de donar explicacions sobre escrits, declaracions o activitats. Com seguirien els mitjans un judici que ja estava prejudicat? Aquesta absència de mitjans formava part de la descontextualització dels fets, de la falta d'una reconstrucció històrica rigorosa perquè la base de les acusacions fixava que els fins polítics fossin considerats actes criminals. S'ha aplicat el nou terme jurisprudencial espanyol de la "contaminació". Fins al punt que la denúncia d'alguns imputats sobre el fet de que entre els perits policials es trobés qui practicà interrogatoris amb tortura, fou silenciada amb un "Aquí no valen tribunals d'Estrasburg". Com digué el Fiscal General Comte Pumpido en relació a la il·legalització de les llistes d'AS i de la meitat d'ANV: "Potser ens hem passat però ha colat". Tant ha colat que "El País" fent un resum de les detencions contra ETA des de la treva fins avui afirmava que eren 188 els etarres detinguts: militants o suposats col·laboradors d'ETA, joves acusats de kale borroka, dirigents de Batasuna i imputats en els judicis de Jarrai-Haika-Segi i del 18/98. Tot és ETA.

Per la seva part, les persones condemnades en el judici han mostrat les causes socials i polítiques a les que han dedicat la seva vida. Han respost a les condemnes cridant a mobilitzar-se per un objectiu que resumeix el sentit de la seva lluita: “Pels drets d’Euskal Herria. Condicions democràtiques per a totes les opcions polítiques”. I si hi hagués voluntat d’analitzar històricament el treball de les associacions, grups o mitjans informatius en els que participaven els acusats, percebríem que aquesta reivindicació política ha sigut el fil conductor. “Egin”, un diari únic a Europa que donava veu a qui no la tenia i també a qui no compartia les idees de l’esquerra abertzale. Un diari que vivia del recolzament de la seva gent, el que donava sentit profund al concepte de llibertat d’expressió. La Fundació Zumalabe, nascuda de la decisió de “redistribuir la plusvàlua produïda pels treballadors” per a profunditzar el fil que uneix als moviments socials. Xaki que projectava internacionalment la proposta de l’esquerra abertzale que, com deia el vídeo “Lliure contra la nostre història” és la de “ser ciutadans del món i no súbdits de l’aldea global”. Ekin, grup que es presentava públicament per a reivindicar la independència i el socialisme. La teoria de “tot és ETA” fa abstracció de la història. Nega que existeixi una forma diferent de fer política que es pugui confrontar en peu d’igualtat amb les que dominen la nostra societat. Per això els jutjaren.

El judici 18/98 resumeix la negació del sistema polític i jurídic espanyol (i també europeu), per ofertar instruments de transformació. Extracta la oposició per apropar el poble i els ciutadans al protagonisme polític, per a tornar a la política la seva principal funció que és la d’establir, entre tots, models de relació i normes per a primar els drets humans i polítics sobre els de les èlits del poder econòmic. El 18/98 impedeix vacunar contra la malaltia de la xenofòbia i el racisme a través del reconeixement de que les cultures són cultures diferents i que tenen el mateix dret a desenvolupar-se per a aprofundir en la riquesa de la diversitat. De reconèixer que el “primer món” ho és a cop de guerres, imposicions i explotació. Fins que no s’accepti aquest desafiament polític i cultural, fins que no s’obrin les portes a la dialèctica política (feta a través de la lliure confrontació de models polítics i socials), no s’haurà obert el camí de la democràcia, o sigui, la via de crear “condicions democràtiques per a totes les opcions polítiques”.